

تغییر اقلیم و اثر آن بر اکوسیستم دریای خزر

شهرام عبدالملکی^{1*}؛ محمد رضا بهروز خوش قلب¹؛ محمود توکلی¹؛ سید علی موسوی¹؛ تورج سهرابی
لنگرودی¹

1 موسسه تحقیقات بین المللی تاس ماهیان دریای خزر، سازمان تحقیقات و آموزش کشاورزی، رشت. ایران
*مسئول مکاتبات: abdolmalaki2014@gmail.com

چکیده: دریای خزر بزرگترین دریاچه روی زمین است که حدود 300 گونه از جانوران آبی در این دریا زندگی می کنند که از جمله آن ها می توان شش گونه از بهترین گونه های ماهیان خاوباری که ارزش اقتصادی بالایی دارند را نام برد. دریای خزر با تهدیدهای جدی مواجه است. تهدیدهای عمده تنوع زیستی دریای خزر شامل تنظیم آب رودخانه های خزر، صید غیرقانونی، صید بی رویه و شیوه های ماهیگیری ناپایدار، تغییرات سطح دریا، انواع آلودگی ها، کاهش فرآیندهای زیستی از جمله رشد ماهیان تجاری مهم و هجوم گونه های بیگانه، بلوم جلبکی و بیماری نکروز عصبی کفال ماهیان است. نوسانات مشاهده شده در میزان صید ماهیان استخوانی و تا حدود بسیار زیادی با نوسانات سطح آب دریای خزر (که خود تحت تأثیر عوامل اقلیمی است)، مطابقت نشان داد و میزان ضریب همبستگی آن 0/68 اندازه گیری شد. در خصوص ماهیان خاوباری این مطابقت مشاهده نشده است که به نظر می رسد این نوسانات با طول عمر بالای این ماهیان و نوسانات مدیریتی و بهره برداری بی رویه و شدید طی سال های اخیر در ارتباط باشد. یکی دیگر از رویدادهای مشاهده شده در دریای خزر، هجوم شانه دار *Mnemiopsis leidyi* به دریای خزر بوده است که اثرات نامطلوبی را بر اکوسیستم این دریا داشته است که از جمله آن کاهش صید کیلک ماهیان در دریای خزر بوده است. ژله ماهیان به طور غالب به عنوان گونه های جمعیت - شکوفا بوده که هم - واکنش با شاخص آب و هوا شناخته شده است. با توجه به پیچیدگی های اکوسیستم، جوامع و گونه های مختلف، ذکر این مسئله که تغییرات مشاهده شده در دریای خزر ناشی از تغییر اقلیم است، مشکل است، اما بررسی این ارتباطات تا حدودی می تواند درک ما را از یکپارچگی مدیریت و اکولوژی شیلاتی با دانش آب و هواشناسی و اقیانوس شناسی بالا ببرد و پایه ای را برای مدیریت شیلاتی و اکوسیستم دریایی فراهم می آورد. به منظور سازش با تغییرات اقلیمی، تحقیقات و پایش زیست محیطی و شیلاتی می بایستی به دقت با سیستم های مدیریتی قابل انعطاف، قابل انعکاس و پاسخ گو پیوند داده شود. کاهش فشار صیادی می تواند یکی از روش های قابل انجام برای کاهش اثر تغییر اقلیم باشد.

کلیدواژه ها: آب و هوا، صید و صیادی، شانه دار مهاجم، شکوفایی جلبکی، سواحل ایرانی دریای خزر